

МЕТОДИКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ ДІЙ ЗІ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ

Божко Людмила Юхимівна

канд. геог. наук

Кулинська Христина Валеріївна

магістр

Одеський державний екологічний університет

м. Одеса

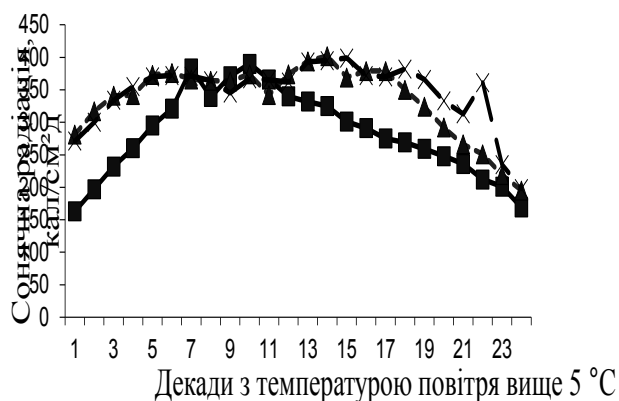
ВПЛИВ ЗМІН КЛІМАТУ НА РАДІАЦІЙНИЙ РЕЖИМ ЛІСОСТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

Майбутні зміни клімату є однією з найбільших проблем, що стоїть перед людством в новому столітті. Потреба в інформації про зміни клімату необхідна для того, щоб оцінити їх вплив на людину і природні системи з метою розвитку відповідних засобів адаптації і стратегії пом'якшення негативного впливу кліматичних змін на національному і навіть регіональному рівні.

Діяльність людини змінила і продовжує змінювати поверхню Землі і склад її атмосфери. Деякі з цих змін мають прямий або опосередкований вплив на енергетичний баланс Землі і, таким чином, є чинниками, що впливають на зміну клімату. Радіаційний вплив (РВ) є результатом зміни енергетичного балансу системи Земля як реакції на певні зовнішні фактори, при цьому позитивний РВ веде до потепління, а негативний РВ до похолодання кліматичної системи. Крім глобального середнього радіаційного та енергетичного впливу просторовий розподіл і часова еволюція впливу та зворотній кліматичний зв'язок також відіграють значну роль у визначенні можливого впливу різних факторів на клімат. Зміни поверхні суші можуть

також впливати на локальний та регіональний клімат за допомогою процесів, які не є радіаційними за своєю природою.

Сонячна радіація є головним джерелом енергії для формування врожаїв сільськогосподарських культур. Енергетична потреба рослин виражається через потребу рослин у теплі (суми температур) та надходженням фотосинтетично активної радіації (ФАР), яка також визначається у вигляді сум ФАР, яка надходить до земної поверхні за період активної вегетації.

Рис. 1. Динаміка сонячної радіації за період з температурами вище 5°C

Джерело: авторські дослідження

З рис. 1 ми бачимо, що надходження сумарної радіації за добу по декадах змінювалась не значно. Впродовж вегетаційного періоду сумарна сонячна радіація змінювалась від 408,16 ккал/см², поступово незначно збільшувалась впродовж періоду і в останні три декади зменшувалась, в останню декаду досягла значень – 263,88 ккал/см².

Аналіз динаміки інтенсивності фотосинтетично активної радіації (ФАР) по ст. Вінниця показав, що інтенсивність ФАР за середніми багаторічними даними була нижче, ніж розраховані значення її за сценаріями R_{ср} 4,5 та R_{ср} 8,5.

Найвищі значення інтенсивності ФАР за розрахованими даними відзначаються в період з сьомої до чотирнадцятої декади періоду і становлять відповідно 0,24 – 0,26 та кал/см². З п'ятнадцятої декади інтенсивність ФАР зменшується.

Максимальне значення інтенсивності FAR складало 0,27 кал/см² у дев'ятій декаді, а мінімальне – 0,19 кал/см² в останній декаді. Значної зміни не відбулося.

Характеристики динаміки радіаційного балансу рослинного покриву впродовж періоду з температурою повітря вище 5°C в базовий період в районі Вінниці з сьомої декади починається поступове підвищення впродовж чотирьох декад, та поступове падіння з п'ятнадцятої декади до 102,05 кал/см².

Сонячна радіація являє собою найважливіший екологічний фактор. Вона є джерелом енергії майже всіх природних процесів і явищ, що відбуваються на земній поверхні.

Сонячній радіації належить виняткове важливе значення в природі та життєдіяльності рослин. За її участю відбувається процес фотосинтезу, транспірації, переміщення речовин у рослинах, якісні біохімічні перетворення.

Бібліографічний список

1. Біологічні й екологічні основи формування продуктивності агроecosистем : підручник / А.М. Польовий., Л.Ю. Божко; Одеський державний екологічний університет. – Одеса : ТЕС, 2016 – 112 с.
2. Волощук В.М. Основні закономірності сучасного потепління клімату на території України і його екологічні наслідки / В.М. Волощук // Україна та глобальні процеси: географічний вимір. – Київ – Луцьк. Т.3. – С. 202–208.
3. Гойса Н.И. Методические указания для расчета фотосинтетически активной радиации / Н.И. Гойса, Н.А. Перелет. – К. : Изд-во Всесоюзного НИИ сахарной свеклы, 1977. – 26 с.